

Robert K. Sherk: Roman Documents from the Greek East. Senatus consulta and epistulae to the age of Augustus. Johns Hopkins Press, Baltimore, 1969, 396 s. inklusive syv indices.

Dokumenter er en sjælden foreteelse i romersk historie, i alle fald for så vidt angår republikansk historie. Love og senatsbeslutninger blev arkiveret, men arkiverne er naturligvis ødelagt. De romerske historikere synes kun i ringe udstrækning at have arbejdet med dette arkivmateriale, og hvor et dokument citeres, opstår altid ægthedsdiskussion.

De græske stater bevarede i vid udstrækning den tradition, der går tilbage til perioden før 500 f. Kr., at indhugge en kopi af vigtige dokumenter på en marmorstele og anbringe denne på et offentligt tilgængeligt sted, en helligdom eller et torv. Dette har medført, at vi kender en række dokumenter fra de østlige provinser i sådanne afskrifter. Bedst kendt er naturligvis *Res Gestae Divi Augusti*, der ganske vist i al væsentlighed er berettende, men dog en af de vigtigste kilder, der er epigrafisk overleveret. Mindre kendt er den række af senatsbeslutninger og breve fra romerske magistrater, der er bevaret. De fleste er ganske vist udgivet, men Robert K. Sherk har i det her omtalte værk samlet de kendte indskrifter, forsynet dem med en historisk kommentar og en indledning, der placerer dem i deres historiske omgivelser. Derimod har han klogeligt afstået fra at forsøge at oversætte kilderne. Dette er nemlig umuligt, da mange af indskriftene er fragmentarisk overleveret, hvorfor en oversættelse nødvendigvis måtte blive en fortolkning.

Et særligt problem er det naturligvis, at det drejer sig om græske tekster, der altså er oversat fra en latinsk original. Problemet diskuteres for senatsbeslutningers vedkommende, og forfatteren gør det klart, at der er tale om officielle oversættelser foretaget i Rom direkte under det besluttende organ. Brevene synes at afspejle en langt større frihed, og dette er atter et vidnesbyrd om den personlige karakter af mange romerske embedsmænds virke.

I alt aftrykkes 78 dokumenter, der vidner om, at senat og magistrat måtte tage stilling til både små og store sager vedrørende de græske byer i provinserne, mest måske de små efter vor opfattelse. Just denne omstændighed giver os et indblik i romersk administrationspraksis, inden et egentligt administrationsapparat var opbygget, og Sherks bog med dens udførlige diskussioner og glimrende indices udfylder således et længe savnet behov for dem, der ønsker at studere den fase af Roms historie, hvor *Imperium Romanum* grundlægges.

Jens Erik Skydsgaard

Bernhard Lohse: Askese und Mönchtum in der Antike und in der alten Kirche. Religion und Kultur der alten Mittelmeerwelt in Parallelforschungen hrsg. von Carsten Colpe und Heinrich Dörrie, bd. 1, R. Oldenbourg, München und Wien, 1969. 236 s.

I den foreliggende monografi følger forfatteren askesetanken, der er fremmed såvel for den oprindelige græske og romerske religion som for Det gamle Testamente, fra dens opståen og udvikling i græsk mysteriereligiøsitet og filosofi til